

RECENZJA PROGRAMU STUDIÓW

Imię i nazwisko recenzenta: DR HAB. MAŁGORZATA MYŚLIWIEC, PROF. UŚ

Jednostka: WYDZIAŁ NAUK SPOŁECZNYCH

nazwa kierunku studiów	LINGWISTYKA STOSOWANA
Jednostka prowadząca	WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY
poziom studiów	STUDIA PIERWSZEGO STOPNIA
profil studiów	OGÓLNOAKADEMICKI
forma studiów	STUDIA STACJONARNE
nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek	JĘZYKOZNAWSTWO, LITERATUROZNAWSTWO
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	6 SEMESTRÓW, 180 PKT ECTS
wymiar praktyk zawodowych	NIE DOTYCZY
specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	NIE DOTYCZY
tytuł zawodowy nadawany absolwentom	LICENCJAT
łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich (lub innych osób prowadzących zajęcia) i studentów	110 pkt
Procentowy udział liczby punktów ECTS uzyskiwanych w ramach wybieranych przez studenta modułów kształcenia, nie mniejszy niż 30% łącznej liczby ECTS	41%
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	73 pkt / 180 pkt

zakres merytoryczny	spełnia standardy (tak/nie)
koncepcja i cele kształcenia:	
koncepcja i cele kształcenia są zgodne ze strategią uczelni	tak
koncepcja i cele mieszczą się w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których kierunek jest przyporządkowany	tak
koncepcja i cele kształcenia są powiązane z działalnością naukową prowadzoną w uczelni w tej dyscyplinie lub dyscyplinach	tak
koncepcja i cele kształcenia są zorientowane na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności zawodowego rynku pracy.	tak
efekty uczenia się:	
efekty uczenia się są zgodne z koncepcją i celami kształcenia oraz dyscypliną lub dyscyplinami, do których jest przyporządkowany kierunek	tak
efekty uczenia się są opisują, w sposób trafny, specyficzny, realistyczny i pozwalający na stworzenie systemu weryfikacji, wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne osiągnięte przez studiujących	tak
efekty uczenia odpowiadają właściwemu poziomowi Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz profilowi ogólnoakademickiemu	tak
treści programu studiów (moduły/ harmonogram / formy zajęć / metody dydaktyczne / praca własna studiujących)	
treści programowe – moduły i określone w nich efekty uczenia się pozwalają na osiągnięcie efektów kierunkowych oraz uwzględniają w szczególności aktualny stan wiedzy i metodyki badań w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których jest przyporządkowany kierunek, jak również wyniki działalności naukowej uczelni w tej dyscyplinie lub dyscyplinach	tak
harmonogram realizacji programu studiów	tak
organizacja procesu nauczania zapewnia efektywne wykorzystanie czasu przeznaczonego na nauczanie i uczenie się oraz weryfikację i ocenę efektów uczenia się	tak
dobór form i organizacja zajęć w programie studiów	tak
dobór metod dydaktycznych w programie studiów	tak
szacowany nakład pracy własnej studiujących w programie studiów	tak

Wyrażam **pozytywną/negatywną*** opinię na temat przedstawionego programu studiów.

Uzasadnienie:

Uwagi wstępne

W 2020 roku Uniwersytet Śląski dołączył do elitarnego, międzynarodowego grona uczelni, uczestniczących w projekcie inicjatywy uniwersytetów europejskich. Była ona realizacją wizji Prezydenta Francji Emmanuela Macrona, przedstawioną 26 września 2017 roku na paryskiej Sorbonie i dotyczącej przyszłości Europy. Uczestnictwo w tak wyjątkowym i ważnym projekcie ma szczególne znaczenie dla uczelni z Europy Środkowej. Daje bowiem szansę na wzmocnienie ich pozycji na arenie międzynarodowej, podniesienie poziomu prowadzonych badań naukowych, unowocześnienie dydaktyki, a także na znaczne rozszerzenie współpracy z zewnętrznymi interesariuszami.

Jedną z podstaw idei uniwersytetów europejskich było przekonanie prezydenta Emmanuela Macrona, że „Wielojęzyczna Europa to wyjątkowa szansa.” Zakładał, że powinny one być sieciami „(...) uniwersytetów w całej Europie z programami, w których wszyscy ich studenci studiują za granicą i uczęszczają na zajęcia w co najmniej dwóch językach.” Tak skonstruowane konsorcja mają być „(...) siłą napędową innowacji edukacyjnych i dążenia do doskonałości.” Przyjmując takie założenie francuski prezydent zaznaczył, że europejskie uczelnie mają być ważnymi aktorami, pomagającymi w transformacji otaczającej je rzeczywistości publicznej i prywatnej. Owa idea przyświecała również twórcom sojuszu, do którego należy dziś UŚ: *Transform4Europe – T4EU: The European University for Knowledge Entrepreneurs*.

Przyjmując wielojęzyczność za ważny element europejskiej rzeczywistości, UŚ podjął się w ramach sojuszu T4EU roli lidera pakietu zadań, którego celem miało być wypracowanie nowych formatów, promujących i wspierających wielojęzyczność. *Languages for Lunch*, *Preparatory Courses*, czy *Language Summer Schools* pomagają studentom, doktorantom i pracownikom T4EU w ciągłym zdobywaniu i podnoszeniu kwalifikacji językowych. Jest to warunek *sine qua non* właściwego funkcjonowania w świecie nauki i dydaktyki, a także na regionalnym, państwowym i międzynarodowym rynku pracy. Wielojęzyczność jest także warunkiem gospodarczej, społecznej i cyfrowej transformacji, tak ważnej dla regionu, który po 1989 roku podlegał procesom burzliwych i niejednokrotnie dotkliwych zmian. W przypadku uczelni prowadzącej swoją działalność w województwie śląskim to szczególnie ważne. Regularne badania oczekiwań pracodawców, przeprowadzane przez UŚ od 2009 roku wyraźnie pokazują, że niemal każdy pracodawca oczekuje od kandydatów znajomości języków obcych. Znajomość języka angielskiego wydaje się przy tym współczesnym standardem. W 2020 roku na 27 ankietowanych podmiotów aż 25 wskazało na preferencje w tym zakresie. Ponadto 11 pracodawców zadeklarowało chęć zatrudnienia pracowników z biegłą znajomością języka niemieckiego, 8 – francuskiego, a 4 wskazało na język hiszpański. Przeprowadzone badania jednoznacznie wskazują, że wymogiem współczesnego,

europejskiego rynku pracy jest biegła znajomość więcej niż jednego języka obcego.

Postulat utworzenia na Uniwersytecie Śląskim kierunku *Lingwistyka stosowana* znakomicie odpowiada opisanym powyżej potrzebom. W pierwszej kolejności wpisuje się w jeden z głównych nurtów polityki Unii Europejskiej, związany z koniecznością wzmacniania charakterystycznej dla kontynentu wielojęzyczności. Przyszłość Europy – społeczna, gospodarcza i polityczna - będzie bowiem zależała od umiejętności wzajemnego zrozumienia tego co z jednej strony wspólne i oczywiste, a z drugiej tego, co w poszczególnych językach stanowi nieprzetłumaczalną wyjątkowość. Zaproponowana oferta dydaktyczna jest również celną odpowiedzią na potrzeby regionalnego, państwowego, a także europejskiego rynku pracy. Poza szansą na dobre zatrudnienie, jaką może stworzyć dla poszczególnych jednostek, może także – poprzez wielojęzycznych i kompetentnych absolwentów, znajdujących zatrudnienie w organizacjach międzynarodowych - przyczynić się do wzmocnienia widoczności Uniwersytetu Śląskiego, a także państwa polskiego poza jego granicami. Zanim przejdę do oceny merytorycznej przedłożonych materiałów, chciałabym serdecznie pogratulować Twórcom kierunku znakomitej orientacji i wyczucia tego, jaki sposób kształcenia jest potrzebny zarówno państwu, jak i zjednoczonej Europie.

Uzasadnienie merytoryczne

Zgodność ze strategią UŚ

Głównym celem strategicznym UŚ, zgodnym z postulatami określonymi w dokumencie *Strategia Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach na lata 2020-2025 obejmująca Program Działań Strategicznych na lata 2019-2020* (załącznik do obwieszczenia Rektora Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 16 lipca 2021 r. - tekst jednolity), jest jego przekształcenie w uczelnię badawczą o międzynarodowym znaczeniu i prestiżu. Analizując przedłożone do oceny dokumenty nie mam wątpliwości, że propozycja kierunku *Lingwistyka stosowana* może w znacznym stopniu przybliżyć UŚ do jego osiągnięcia. Kształcenie studentów w zakresie biegłości językowej, związanej z najważniejszymi obszarami rzeczywistości społecznej i gospodarczej współczesnego świata, jest dużym krokiem w kierunku zwiększenia międzynarodowej pozycji uczelni oraz regionu, w którym funkcjonuje. Bez wątpienia dobre przygotowanie osób studiujących w tym zakresie będzie wymagało bliskiej współpracy z partnerami zagranicznymi, np. w ramach konsorcjum T4EU. Przedłożony do oceny program znakomicie odpowiada także wymaganiom stawianym programom studiów, opisanym na s. 51 *Strategii Rozwoju Uniwersytetu Śląskiego...*: „Oferta kształcenia Uniwersytetu jest nowoczesna, powiązana z prowadzonymi badaniami naukowymi i atrakcyjna dla studentów i kandydatów na studia. Programy studiów tworzone są z myślą o potrzebach edukacyjnych studentów, odpowiadają na potrzeby rynku pracy, jednocześnie pozwalając studentom osiągnąć wiedzę i umiejętności uniwersalne, właściwe kształceniu uniwersyteckiemu.”

Uniwersytet Śląski w Katowicach
Wydział Humanistyczny
ul. Gen. Grot-Roweckiego 5, 41-200 Sosnowiec
tel. 32 364 08 28, e-mail: wh@us.edu.pl

Zgodność z dyscyplinami, do których kierunek jest przyporządkowany

W założeniu Twórców kierunku, dyscypliną wiodącą na kierunku *Lingwistyka stosowana* jest językoznawstwo, a subsydiarną literaturoznawstwo. Analiza przedłożonych do oceny dokumentów nie pozostawia wątpliwości, że zaproponowany stan faktyczny jest zgodny z powyższym założeniem.

Powiązanie celów kształcenia z działalnością naukową prowadzoną w uczelni we wskazanych dyscyplinach

Prowadzenie nowego kierunku *Lingwistyka stosowana* zaproponowano w ramach dwóch dyscyplin, które w ostatniej ewaluacji jakości działalności naukowej osiągnęły bardzo wysokie wyniki. W przypadku językoznawstwa to kategoria B+, natomiast literaturoznawstwo uzyskało najwyższą ocenę: A+. Zarówno analiza przedłożonego programu studiów oraz opisu modułów, jak i potencjalnego składu kadry akademickiej, która będzie odpowiadała za realizację zajęć pozwala na stwierdzenie, że mają one szansę na realizację z zachowaniem najwyższej jakości oraz ścisłym powiązaniem z działalnością naukową, prowadzoną w uczelni we wskazanych dyscyplinach.

Uwzględnienie potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności zawodowego rynku pracy

Jak zaznaczono już powyżej: od 2009 roku UŚ prowadzi regularne badania oczekiwań pracodawców. Ich wyniki jednoznacznie wskazują na fakt, że niemal każdy pracodawca oczekuje od kandydatów znajomości języków obcych. Użycie liczby mnogiej w zdaniu poprzedzającym jest przy tym uzasadnione w zupełności. Ze względu na system nauczania języka angielskiego w Polsce – praktycznie od najwcześniejszych lat obowiązkowej edukacji – jego znajomość wydaje się obecnie kompetencją standardową. Nie dziwi zatem fakt, że zdecydowana większość pracodawców wskazuje na konieczność posługiwania się tym językiem przez potencjalnych kandydatów na pracowników. Jednak wielu z nich oczekuje także znajomości drugiego języka obcego. A w tym zakresie nie jest to tak oczywiste. Tegoroczne dane Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, przeprowadzającej egzaminy maturalne wskazują bowiem, że zdecydowana większość – bo ok. 270 000 maturzystów – wybrała egzamin z języka angielskiego. Egzamin z innych języków nowożytnych - francuskiego, hiszpańskiego, niemieckiego, rosyjskiego i włoskiego – zdecydowało się zdawać zaledwie 8740 osób. Skoro zatem badania preferencji pracodawców, przeprowadzane przez UŚ, jednoznacznie wskazują, że wymogiem współczesnego, europejskiego rynku pracy jest biegła znajomość więcej niż jednego języka obcego, należy uznać, że utworzenie kierunku *Lingwistyka stosowana* znakomicie wychodzi naprzeciw takim potrzebom. Pozytywnie należy przy tym ocenić propozycję połączenia procesu doskonalenia znajomości drugiego języka obcego w połączeniu z językiem angielskim. W realiach tak dużej konkurencji na rynku pracy oraz powszechnej – choć nie zawsze doskonałej - jego znajomości, zaproponowanie procesu nauczania, związanego z

perfekcjonowaniem kompetencji w tym zakresie, jest krokiem właściwym. Natomiast doskonalenie znajomości drugiego języka nowożytnego, w połączeniu ze znakomitą znajomością specjalistycznego języka angielskiego, daje potencjalnym absolwentom znaczącą przewagę na europejskim rynku pracy.

Na szczególne wyróżnienie, w kontekście uwzględnienia potrzeb otoczenia społeczno-gospodarczego, zasługuje oferta pakietu modułów specjalistycznych. Przekład specjalistyczny w takich obszarach jak język biznesu, język prawniczy, język techniczny, czy język medyczny wymaga posiadania dogłębnej wiedzy merytorycznej w określonym zakresie, jak i świadomości konieczności ciągłej aktualizacji i podnoszenia własnych kompetencji. Wykonywanie tłumaczeń specjalistycznych wymaga bowiem zarówno wiedzy lingwistycznej i translatorycznej, jak i wiedzy merytorycznej z zakresu dziedziny specjalizacji tłumaczeniowej. Analiza przedłożonego do oceny programu studiów pozwala na stwierdzenie, że absolwenci kierunku *Lingwistyka stosowana* będą wyposażeni w odpowiednie umiejętności, wiedzę i kompetencje, przez co będą stanowili atrakcyjnych kandydatów na rynku pracy.

Efekty uczenia się

Analiza przedłożonych do oceny dokumentów pozwala na jednoznaczne stwierdzenie, że zaproponowane efekty uczenia się są zgodne z koncepcją i celami kształcenia oraz dyscyplinami, do których jest przyporządkowany kierunek *Lingwistyka stosowana*. Efekty uczenia się w sposób trafny opisują wiedzę, umiejętności i kompetencje, które powinny osiągnąć osoby studiujące. Zastrzeżeń nie budzi także przejrzysty system ich weryfikacji.

Opisane w dokumentacji efekty uczenia odpowiadają właściwemu poziomowi Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz profilowi ogólnoakademickiemu.

Treści programowe

Prowadzenie nowego kierunku *Lingwistyka stosowana* zaproponowano w ramach dwóch dyscyplin, które w ostatniej ewaluacji jakości działalności naukowej osiągnęły bardzo wysokie wyniki (językoznawstwo: B+, literaturoznawstwo: A+). Oznacza to, że moduły i określone w nich efekty uczenia się pozwalają na osiągnięcie efektów kierunkowych. Uwzględniają one w szczególności aktualny stan wiedzy, metodykę badań oraz wyniki działalności naukowej uczelni we wskazanych dyscyplinach.

Harmonogram realizacji programu studiów

Bardzo pozytywnie oceniam konstrukcję harmonogramu realizacji programu studiów. Zakłada stosowną liczbę zajęć teoretycznych i praktycznych. Zapewnia właściwą liczbę godzin, w ramach dobrze dobranych form dydaktycznych, pozwalającą na zdobycie wiedzy, umiejętności i

kompetencji w zakresie obu studiowanych języków. Odzwierciedla także równowagę pomiędzy zajęciami z zakresu językoznawstwa i literaturoznawstwa. Ponadto pozwala osobom studiującym na elastyczny wybór znaczącej liczby modułów. Przyjęcie założenia, że mogą one uzyskać aż 41% ogólnej liczby punktów ECTS w ramach wybieranych modułów kształcenia, pozwala na realizację programu studiów zgodnie z indywidualnymi zainteresowaniami i planami zawodowymi.

Zastrzeżeń nie budzi także zaproponowana organizacja procesu nauczania, ani dobór metod dydaktycznych. Analiza przedstawionych rozwiązań zapewnia efektywne wykorzystanie czasu przeznaczonego na nauczanie i uczenie się oraz na weryfikację i ocenę efektów uczenia się.

Ponadto we właściwy sposób oszacowany został nakład pracy własnej osób studiujących w programie studiów, a w konsekwencji także liczba punktów ECTS, przypisana każdemu z modułów.

Konkluzje

Jednoznacznie pozytywnie oceniam propozycję utworzenia na studiach pierwszego stopnia, na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, programu pod nazwą *Lingwistyka stosowana*. Jest on przygotowany bardzo starannie i spełnia wszystkie wymogi formalne i prawne. Ze względu na swój innowacyjny oraz interdyscyplinarny charakter bez wątpienia ma szansę na wypełnienie luki w ofercie kształcenia UŚ. Ponadto stwarza nowe możliwości w zakresie współpracy uczelni z partnerami zagranicznymi, w szczególności stowarzyszonymi w sojuszu Transform4Europe.

Katowice, 13.05.2023

miejsowość/data

*niepotrzebne skreślić

podpis

